

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: طراحی شهری

عنوان:

بررسی نحوی تولید فضای جنسیتی
(نمونه‌ی موردی: میدان‌های مادر و قزوین)

استاد راهنما:

دکتر آتوسا مدیری

استاد مشاور:

دکتر بهزاد دوران

پژوهشگر:

آناهید شیرخدایی

تابستان ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشور اخلاق پژوهش

بیاباری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتدای فرهنگ و تمدن بشری، مادیانجویان و اعضاء هیات علمی و احدی دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخلفی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می آلائند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منفع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: طراحی شهری

عنوان:

بررسی نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی

(نمونه‌ی موردی: میدان‌های مادر و قزوین)

استاد راهنما:

دکتر آتوسا مدیری

استاد مشاور:

دکتر بهزاد دوران

پژوهشگر:

آناهید شیرخدایی

تابستان ۱۳۹۲

تقدیم ہے:

مادر و پدر مہربانم

باساس فراوان

از استاد عزیز و فریخته ام دکتر آتوسا مدیری که آموخته ایم از او فراتر از چارچوب آموزش های دانشگاهی است.

از استاد گرامی دکتر بهزاد دوران برای نظرات ارزشمندشان

و همچنین از دوستان خوبم آیدین، زهره و نفیسه که در پیشبرد این پایان نامه مرا همراهی کردند.

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجان‌ب آن‌اهید شیرخدا‌یی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره ۸۹۰۶۶۶۵۱۲۰۰ در رشته طراحی شهری که در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۱۹ از پایان نامه خود تحت عنوان: "بررسی نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی (نمونه موردی: میدان‌های مادر و قزوین)" دفاع نمودم.

بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجان‌ب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجان‌ب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۱۹ دانشجوی کارشناسی ارشد آناهد شیرخدایی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۷۵ به حروف هفده و هفتاد و پنج صدم و با درجه خیلی خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

۱	فصل اول: کلیات پژوهش.....
۲	۱-۱ مقدمه.....
۳	۲-۱ بیان مساله.....
۴	۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۵	۴-۱ اهداف پژوهش.....
۶	۵-۱ پرسش‌های پژوهش.....
۶	۶-۱ تعریف واژه‌ها و مفاهیم کلیدی.....
۶	۱-۶-۱ فضا.....
۷	۲-۶-۱ تولید فضا.....
۷	۳-۶-۱ جنسیت.....
۸	۴-۶-۱ فضای جنسیتی.....
۸	۷-۱ پیشینه پژوهش.....
۱۱	۸-۱ روش تحقیق.....
۱۲	۹-۱ روش‌های گردآوری اطلاعات و جامعه آماری مورد مطالعه.....
۱۲	۱۰-۱ روش تحلیل اطلاعات.....
۱۳	۱۱-۱ محدودیت‌های پژوهش.....
۱۴	۱۲-۱ جمع‌بندی.....
۱۶	فصل دوم: مبانی نظری.....
۱۸	۱-۲ مقدمه.....
۱۸	۲-۲ فضا [فیزیکی، ذهنی و اجتماعی].....
۲۰	۱-۲-۲ تبیین مفاهیم پایه.....
۲۰	۱-۱-۲-۲ تولید.....
۲۱	۲-۱-۲-۲ شیوه‌ی تولید.....
۲۳	۳-۱-۲-۲ سرمایه‌داری.....
۲۴	۲-۲-۲ فضای اجتماعی.....
۲۷	۲-۲-۲-۲ اوجه سیاسی فضا.....
۳۲	۳-۲-۲ مبانی فلسفی تولید فضا: [دیالکتیک سه‌تایی، نظریه‌ی زبان و پدیدارشناسی].....
۳۲	۳-۲-۲-۲ دیالکتیک سه‌تایی لوفور.....
۳۴	۲-۳-۲-۲ نظریه‌ی زبان لوفور.....
۳۵	۳-۳-۲-۲ پدیدارشناسی: سه‌تایی دیالکتیکی انسان.....

۳۶۳-۲-۲-۴ فضا به سان کل انضمامی.....
۳۸۴-۲-۲ نظریه‌ی تولید فضا.....
۴۰۱-۴-۲-۲ مفهوم رابطه‌ای فضا - زمان در تولید فضا.....
۴۱۲-۴-۲-۲ لحظه‌های دیالکتیکی سه‌گانه‌ی تولید فضا.....
۴۲۱-۲-۴-۲-۲ عمل فضایی.....
۴۳۲-۲-۴-۲-۲ بازنمایی‌های فضا.....
۴۴۳-۲-۴-۲-۲ فضاهای بازنمایی.....
۴۷۵-۲-۲ اهمیت تولید فضای لوفور.....
۴۸۶-۲-۲ تولید فضا در ایران: فضا/شیوه‌ی تولید/جامعه در ایران.....
۵۳۳-۲ فضای جنسیتی.....
۵۳۱-۳-۲ تبیین مفاهیم پایه.....
۵۳۱-۱-۳-۲ پدرسالاری.....
۵۵۲-۱-۳-۲ جنسیت.....
۵۷۳-۱-۳-۲ نقش‌های جنسیتی.....
۵۸۴-۱-۳-۲ قشربندی جنسیتی.....
۵۹۲-۳-۲ پدرسالاری، جنسیت و سرمایه‌داری: زنان، اشتغال و کارمزدی.....
۶۵۳-۳-۲ جنسیت و فضا - مصادیق فضای جنسیتی.....
۷۷۴-۳-۲ ساختار جنسیتی در ایران.....
۸۱۴-۲ جمع‌بندی: تبیین نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی.....
۸۶فصل سوم: روش‌شناسی.....
۸۷۱-۳ مقدمه.....
۸۷۲-۳ استراتژی پژوهش.....
۸۸۳-۳ روش تحقیق.....
۹۰۴-۳ فرایند تحلیل.....
۹۱۱-۴-۳ روش‌های تحلیل.....
۹۱۱-۱-۴-۳ روش تحلیل محتوا.....
۹۴۲-۱-۴-۳ روش تحلیل گفتمان.....
۹۶۳-۱-۴-۳ Mapping & Notation.....
۹۶۵-۳ روش‌های گردآوری داده‌ها.....
۹۶۱-۵-۳ مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای.....
۹۷۲-۵-۳ مصاحبه.....
۱۰۰۳-۵-۳ مشاهده (مطالعات میدانی و عکاسی از حوزه مورد مطالعه).....
۱۰۱۴-۵-۳ فرایند تعریف عملیاتی مفاهیم و استخراج شاخص‌ها.....
۱۰۵۶-۳ جمع‌بندی.....

۱۰۶.....	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۱۰۷.....	۱-۴ مقدمه.....
۱۰۷.....	۲-۴ معرفی محدوده‌های مورد مطالعه.....
۱۰۸.....	۱-۲-۴ میدان مادر.....
۱۱۱.....	۲-۲-۴ میدان قزوین.....
۱۱۴.....	۳-۴ تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۱۱۴.....	۱-۳-۴ جمع‌بندی و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه در میدان‌های مادر و قزوین.....
۱۳۴.....	۲-۳-۴ تحلیل داده‌های حاصل از مشاهده.....
۱۳۴.....	۱-۲-۳-۴ مشاهدات میدان مادر.....
۱۴۰.....	۲-۲-۳-۴ مشاهدات میدان قزوین.....
۱۴۶.....	۳-۳-۴ تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مطالعات اسنادی (طرح‌ها و برنامه‌ها).....
۱۵۱.....	۴-۳-۴ جمع‌بندی و تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۱۶۱.....	فصل پنجم: نتیجه‌گیری.....
۱۶۲.....	۱-۵ مقدمه.....
۱۶۳.....	۲-۵ تحلیل نهایی.....
۱۶۶.....	۳-۵ پاسخ به پرسش‌ها.....
۱۶۶.....	۱-۳-۵ پاسخ به پرسش اصلی پژوهش: نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی چیست؟.....
۱۶۷.....	۲-۳-۵ پاسخ به پرسش‌های فرعی پژوهش.....
۱۶۷.....	نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین چه تفاوتی دارد؟.....
۱۶۷.....	لحظه‌ی غالب تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین چیست؟.....
۱۷۲.....	فهرست منابع.....
۱۷۵.....	پیوست الف - نمونه‌ای از تحلیل مصاحبه‌ها.....
۱۸۶.....	چکیده‌ی انگلیسی.....

فهرست جدول‌ها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
جدول ۱-۲ مصادیق تولید فضای اجتماعی براساس نظریه‌ی تولید فضای هنری لوفور.....	۴۶
جدول ۲-۲ دسته‌بندی نظریه‌های فضای جنسیتی براساس لحظه‌های تولید فضا.....	۷۶
جدول ۳-۲ نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی.....	۸۵
جدول ۱-۳ واحدهای تحلیل محتوای پژوهش.....	۹۳
جدول ۲-۳ عملیاتی‌کردن مفاهیم.....	۱۰۴
جدول ۱-۴ دسته‌بندی داده‌های حاصل از مصاحبه شاخص‌ها و زیرشاخص‌های عمل‌های فضایی.....	۱۳۰-۱۳۱
جدول ۲-۴ دسته‌بندی داده‌های حاصل از مصاحبه ، شاخص‌ها و زیرشاخص‌های بازنمایی‌های فضا.....	۱۳۲
جدول ۳-۴ دسته‌بندی داده‌های حاصل از مصاحبه ، شاخص‌ها و زیرشاخص‌های فضاهای بازنمایی.....	۱۳۳

فهرست نمودارها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
نمودار ۱-۱-اروند پژوهش.....	۱۵
نمودار ۱-۲-نقشه‌ی فکری.....	۱۷
نمودار ۲-۲-شیوه‌ی تولید فضای جنسیتی.....	۸۴
نمودار ۱-۴-فراوانی شاخص‌های عمل‌های فضایی جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین.....	۱۲۱
نمودار ۲-۴-فراوانی شاخص‌های بازنمایی‌های جنسیتی فضا در میدان‌های مادر و قزوین.....	۱۲۶
نمودار ۳-۴-فراوانی شاخص‌های فضاهای بازنمایی جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین.....	۱۲۸
نمودار ۴-۴-فراوانی سه لحظه‌ی تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین.....	۱۲۹
نمودار ۱-۵-چارچوب تحلیلی.....	۱۶۵

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر ۱-۴ نحوه‌ی استفاده و حضور زنان در میدان مادر.....	۱۳۴
تصویر ۲-۴ فراوانی بانک‌ها در میدان مادر و بولوار میرداماد.....	۱۳۵
تصویر ۳-۴ فعالیت‌هایی با ساعات کاری نسبتاً طولانی‌تر در میدان مادر.....	۱۳۷
تصویر ۴-۴ عکس هوایی میدان مادر.....	۱۳۸
تصویر ۵-۴ مجسمه‌ی "نرگس عاشقان" المان میدان مادر.....	۱۳۸
تصویر ۶-۴ بازنمایی سرمایه در فعالیت‌ها و بدنه‌های شهری میدان مادر.....	۱۳۹
تصویر ۷-۴ نحوه‌ی استفاده و حضور زنان در میدان قزوین.....	۱۴۰
تصویر ۸-۴ فعالیت غالب در میدان قزوین.....	۱۴۱
تصویر ۹-۴ فعالیت‌هایی با ساعات کاری نسبتاً طولانی‌تر در میدان قزوین.....	۱۴۳
تصویر ۱۰-۴ عکس هوایی میدان قزوین.....	۱۴۴
تصویر ۱۱-۴ المان میدان قزوین.....	۱۴۴
تصویر ۱۲-۴ محل اسکان کارگری در مجاورت میدان قزوین.....	۱۴۵
تصویر ۱۳-۴ تفاوت حضور زنان و مردان.....	۱۵۲
تصویر ۱۴-۴ تنوع فعالیت در میدان مادر.....	۱۵۳
تصویر ۱۵-۴ تفاوت بدنه‌های شهری در دو میدان.....	۱۵۵
تصویر ۱۶-۴ المان‌های موجود در دو میدان.....	۱۵۶

فهرست نقشه‌ها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
نقشه ۴-۱ موقعیت میدان مادر و قزوین در شهر تهران.....	۱۰۷
نقشه ۴-۲ موقعیت میدان مادر.....	۱۰۸
نقشه ۴-۳ کاربری میدان مادر.....	۱۰۹
نقشه ۴-۴ موقعیت میدان قزوین.....	۱۱۱
نقشه ۴-۵ کاربری میدان قزوین.....	۱۱۲
نقشه ۴-۶ جغرافیای ترس در میدان مادر.....	۱۱۶
نقشه ۴-۷ جغرافیای ترس در میدان قزوین.....	۱۱۸
نقشه ۴-۸ عمل فضایی - بازنمایی سرمایه در میدان مادر و حوزه‌ی بلافصل (بولوار میرداماد).....	۱۳۵
نقشه ۴-۹ فعالیت‌های میدان مادر.....	۱۳۶
نقشه ۴-۱۰ فعالیت‌های زنانه و مردانه در میدان مادر از منظر بازنمایی غالب.....	۱۳۷
نقشه ۴-۱۱ عمل - فضایی بازنمایی سرمایه در میدان قزوین.....	۱۴۱
نقشه ۴-۱۲ فعالیت‌های میدان قزوین.....	۱۴۲
نقشه ۴-۱۳ فعالیت‌های زنانه و مردانه در میدان قزوین از منظر بازنمایی غالب.....	۱۴۲
نقشه ۴-۱۴ برهمکنش سه لحظه تولید فضای جنسیتی، میدان مادر.....	۱۵۹
نقشه ۴-۱۵ برهمکنش سه لحظه تولید فضای جنسیتی، میدان قزوین.....	۱۵۹

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه:

این پایان‌نامه شامل پنج فصل است. در فصل اول با عنوان کلیات تحقیق، مساله، اهمیت و ضرورت پژوهش، پیشینه‌ی تحقیق، اهداف، سوالات، واژه‌ها و مفاهیم کلیدی، روش تحقیق، نحوه‌ی گردآوری اطلاعات و روش‌های تجزیه و تحلیل آن‌ها و همچنین محدودیت‌های پژوهش تبیین می‌شود. در فصل دوم به مبانی نظری پژوهش می‌پردازیم، که به دو بخش کلی قابل تقسیم است، در بخش اول مبانی نظری از آنجاییکه در بررسی مفهوم فضا و نحوه تولید آن در این پژوهش به نظریه تولید فضای هنری لوفور استناد شده است، به نظریه‌ی تولید فضا و در بخش دوم مبانی با تعاریف مفاهیم پایه و بیان ساختار جنسیتی در ایران، به مباحث مربوط به جنسیت و فضا و نظریات جنسیتی شدن فضا پرداخته و در انتهای این فصل چارچوب نظری (مفهومی) نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی تدوین و شیوه‌ی تولید فضای جنسیتی تبیین می‌شود. روش تحقیق در فصل سوم مورد بررسی قرار می‌گیرد. شیوه‌ی تحقیق در این پایان‌نامه کیفی و روش‌های تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوا و تحلیل گفتمان است.

معرفی محدوده‌های مورد مطالعه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه و مشاهده و بررسی اسناد در فصل چهارم بیان می‌شود و در نهایت در فصل پنجم به سوالات و بررسی تحقق اهداف پژوهش پرداخته می‌شود و پاسخ هر یک از سوالات، بیان می‌شود.

۲-۱ بیان مساله :

عرصه‌ی عمومی "مهمترین بخش شهرهای ما است. جایی که بیشترین تماس و تعامل انسان‌ها روی می‌دهد" (مدنی پور، ۱۳۷۹، ۲۱۵). این فضا، بر دسترسی بدون محدودیت و فعالیت‌های متنوع تاکید می‌کند و عرصه‌ای برای رویارویی و تعامل اجتماعی در شهر محسوب می‌شود؛ فضایی که بخشی از واقعیت اجتماعی روزمره‌ی ما را تشکیل می‌دهد.

اگرچه در تعریف فضای مذکور بر استفاده‌ی بدون محدودیت همه افراد تاکید شده و این فضا، فضایی برای حضور هر دو گروه زنان و مردان در نظر گرفته شده که هیچ پیش‌فرضی برای جنسیتی شدن برای آن متصور نیست؛ اما امروزه برخی از فضاهای عمومی به دلایل متفاوت برای یک جنس (مردان) مناسب و برای جنس دیگر (عمدتاً زنان) نامناسب اند.

به نظر می‌رسد در طول زمان الگوها، عملکردها و فرایندهای متفاوتی بر فضا تاثیرگذار بوده است به گونه‌ای که نیازهای مردان نسبت به زنان در اولویت قرار گرفته و به این ترتیب بخشی از افراد جامعه (مردان) دیده و بخش دیگر (زنان) نادیده گرفته شده‌اند. این عدم توجه به بخش مهمی از استفاده‌کنندگان عرصه‌ی عمومی، سبب کمرنگ‌شدن و حتی اجتناب آنان از حضور در فضاهای شهری شده و تعاملات و کنش‌ها را دچار مشکل می‌کند و در نهایت به شکل‌گیری و بازتولید شکل خاصی از نابرابری فضایی می‌انجامد.

در چنین فرآیندی با خروج زنان به عنوان بخش مهمی از استفاده‌کنندگان، فضای موجود ماهیت جنسی یافته و به جهت افزایش حضور مردان در آن، رفته رفته فعالیت‌ها با ماهیت جنسیت مردانه — اعم از مثبت یا منفی — نیز در این فضا افزایش یافته و فضاهای عمومی اولیه به فضای جنسیتی تبدیل می‌شوند. ایجاد فضاهای جنسیتی در شهر، نه تنها با اعمال محدودیت در برابر تحرک آزادانه زنان، آنان را از حق خود، یعنی بهره‌مندی از فضاهای عمومی شهری محروم می‌کند، بلکه از سهم‌شدن در فرآیند مشارکت و فعالیت‌های اجتماعی نیز باز می‌دارد.

در دیدگاهی برابری طلبانه و آزادی خواهانه، زنان و مردان به طور برابر از حق فضا برخوردارند، سرشت فضای عمومی شهری، هیچگونه محدودیت در دسترسی و استفاده را برای یک جنس نسبت به جنس دیگر پذیرفتنی نمی داند. از این رو هر رویه، نگاه و عملی که این حق را به نحوی نابرابر تبیین و توجیه کند، پذیرفتنی نیست چرا که با بخش عمده‌ای از جامعه به گونه‌ای تبعیض آمیز برخورد می کند. اگر فضا جنسیتی باشد، دیگر عمومی نیست.

جنسیت رابطه‌ای اجتماعی است. مفهوم و معنی جنسیت و روابط جنسیتی در طول تاریخ و در فضاهای مختلف ثابت نیست. براساس نظریه‌ی تولید فضا نیز شیوه‌ی تولید فضا در هر جامعه‌ای متفاوت و خاص آن جامعه است. از این رو شیوه‌ی تولید فضای جنسیتی نیز در هر جامعه‌ای متفاوت است. به گفته‌ی لوفور، تمام روابط اجتماعی تا آنجایی هستی دارند که فضایی باشند یا به بیان دیگر در فضا حک شده باشند. از این رو جنسیت نیز به عنوان رابطه‌ای اجتماعی در فضا متبلور می شود. از آنجاییکه ساختار جنسیتی در ایران نابرابر و برگرفته از گفتمان ریشه‌دار پدرسالاری است، به این تعبیر فضای جنسیتی همان حک شدن روابط جنسیتی نابرابر در فضا است. بنابراین مسئله‌ی پژوهش حاضر تبیین نحوه‌ی تولید فضای جنسیتی است. فضای جنسیتی که با از میان بردن فضای عمومی، به سان واسطه‌ی حفظ و بازتولید روابط اجتماعی نابرابر عمل می کند، از این رو با پرداختن به نحوه‌ی تولید چنین فضایی و تبیین چگونگی حفظ، بازتولید و افزایش نابرابری‌های فضایی می توان گامی در مبارزه با نابرابری‌های فضایی برداشت. این پژوهش با بررسی شیوه‌ی تولید فضای جنسیتی، لحظه‌ی غالب در تولید این فضا را نیز تبیین می کند.

۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش:

دست کم از دو جهت می توان اهمیت و ضرورت چنین پژوهشی را بیان کرد. نخست این که ساختارهای جنسیتی نابرابر در ایران که برگرفته از گفتمان ریشه‌دار پدرسالاری اند در دوران کنونی و در پیوند با سرمایه‌داری و جهانی شدن، تبلور فضایی یافته و به شکل گیری فضاهای جنسیتی انجامیده‌اند که این خود به بازتولید نابرابری‌ها در جامعه منجر می شود. از آنجایی که تولید فضا به طور عام در هر جامعه‌ای شیوه

متفاوت و خاص آن جامعه را دارد، فضای جنسیتی نیز به طور خاص در هر جامعه، شیوهی تولید خاصی خواهد داشت. پس ضروری است تا با پرداختن به نحوهی تولید فضای جنسیتی در ایران، گامی در جهت رفع نابرابری‌های فضایی برداریم.

دیگر این‌که در پژوهش‌هایی که تاکنون در رابطه با جنسیت و فضا انجام شده اند عموماً مواردی مانند پیامدهای تولید این فضاها بر کیفیت فضاهای شهری مورد بررسی قرار گرفته اند اما به نحوهی تولید این فضاها، یعنی اساسی‌ترین مسئله در این رابطه، پرداخته نشده است. از این رو با پرداختن به نحوهی تولید فضای جنسیتی می‌توان از پیامدهای نامطلوب و ناکارآمد این نوع فضاها جلوگیری کرد، نابرابری‌های فضایی را کاهش داد و جامعه‌ی برابری‌طلبانه‌تری را پدید آورد.

۱-۴ اهداف پژوهش :

در پژوهش پیش رو ابتدا سعی بر آن خواهد بود تا با بررسی نظریه‌ی لوفور به عنوان مبنای تحلیل فضا و همچنین بررسی نظریه‌های مربوط به فضا و جنسیت، چارچوب مفهومی تولید فضای جنسیتی تدوین شود و سپس با عملیاتی‌کردن این چارچوب مفهومی، نحوهی تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین بررسی و نیز لحظه‌ی غالب را در تولید این فضای جنسیتی تبیین کنیم. از این رو اهداف اصلی و فرعی پژوهش به شرح زیر است:

هدف اصلی:

- بررسی نحوهی تولید فضای جنسیتی

اهداف فرعی:

- بررسی و تبیین تفاوت نحوهی تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین

- تبیین وجه غالب در تولید فضای جنسیتی در میدان‌های مادر و قزوین